

Zelfruiende Nolana's

Een schaap met vele voordelen

Voor de meeste schapenhouders is wol een lastig bijproduct. Het scheren kost meer dan dat het oplevert en de wol is een schuilplaats voor allerlei ongedierte. Met name de vleesetende maden van de myiasis vlieg kunnen grote schade aanrichten. Voor dr. Rolf Minhorst was dit in 1997 reden om een schaap te ontwikkelen zonder wol. Deze Nolana schapen zijn sinds enkele maanden ook in Nederland te bewonderen.

Maurits Bosgoed, 'onze' Boerenvee-dierenarts, die regelmatig zijn belevenissen met ons deelt in zijn columns, is enige tijd geleden verhuisd naar het buitengebied van Terwolde. Daar heeft hij de beschikking over een stuk grond waar hij schapen kon gaan houden. Als dierenarts had hij nog geen ervaring opgedaan met zelfruiende schapen en dus vroeg Maurits aan zijn vader om op onderzoek uit te gaan. Ze kwamen uit bij de twee rassen binnen het zogeheten Nolana-project van dr. Rolf Minhorst.

Op een schaap hoort geen wol

Het oorspronkelijke oerschaap was een schaap met haar in plaats van wol. In het voorjaar verloren de dieren hun winter-vacht van enkele centimeters, die vervolgens in het najaar weer

aangroeide. Toen de mens tienduizend jaar geleden schapen is gaan houden is men gaan selecteren op schapen met wol. Wol was een product dat men goed kon gebruiken voor het maken van kleding. Door constant te selecteren op dieren met de meeste wol verloren de schapen hun oorspronkelijke zelfruiende eigenschap. Wol werd een zeer gewild product waar de schapenboer een aardige boterham mee kon verdienen. Maar in de jaren vijftig van de vorige eeuw kwamen er goedkope synthetische stoffen op de markt. De opbrengst van schapenwol woog niet meer op tegen de kosten van het scheren. Voor de Duitser dr. Rolf Minhorst, verbonden aan de Fachhochschule Osnabrück, reden om te starten met het ontwikkelen van een vleesschaap zonder wol.

Het Nolana-netwerk

Het project bestond de eerste jaren uit een groep schapenhouders die allemaal hetzelfde doel voor ogen hadden: een goed vleesschaap dat niet geschoren hoeft te worden. Na enkele jaren hadden driehonderd schapenhouders zich bij het Nolana - 'geen wol' - netwerk gemeld. Het was een informele club schapenboeren die niet meer deden dan onderling informatie uitwisselen over de resultaten van de gebruikte kruisingen. Er werd een keur

Bruine haarschappen in winterkleed

aan haarschappen, vleeschapen en ruischapen gebruikt om tot een gewenst resultaat te komen. Met name het ruischaap de Wiltshire horn, de haarschappen Kameroen en Barbados Blackbelly en de Zuid-Afrikaanse Dorpers hebben een belangrijke rol gespeeld.

Pas jaren later is er, om het geheel enigszins te structureren, een vereniging opgericht met als doel het promoten en het verstrekken en verspreiden van informatie over alle zelfruiende schapen in Duitsland en de rest van de wereld. Er werden twee richtingen ingeslagen binnen het netwerk. Een zwaarder vleestypisch schaap en een lichter gebouwd landschaap, dat voornamelijk voor het landschapsbeheer wordt ingezet. Beide schapen zijn uitgegroeid tot twee verschillende rassen binnen het netwerk.

‘Wat ik in de praktijk wel zie is dat tachtig procent van de tijd de meeste wolschappen het veel te warm hebben’

Sinds kort wordt onderscheid gemaakt in het ‘Nolana schaap’ en het lichter gebouwde ‘bruine haarschaap’. Anton Bosgoed heeft de zorg over het Nolana schaap en zijn zoon Maurits heeft het bruine haarschaap onder zijn hoede genomen.

Anton Bosgoed: geen moment spijt van ruil

Vader Anton: “Toen Maurits mij vroeg op zoek te gaan naar een zelfruiend schaap kwam ik uiteindelijk terecht bij een Duitse fokker met Nolana schapen. Dat waren beste en robuuste dieren, die ook voor de vleesproductie iets kunnen betekenen. Ik had het plan om er een paar te kopen, naast mijn Swifters die ik toen nog had. Toevallig meldde een Swifter fokker zich rond die tijd. Ik kon mijn hele koppel in één keer aan hem verkopen. Van enkele Duitse boeren met Nolana’s kon ik een flinke koppel kopen. Met toch wel pijn in het hart heb ik afscheid genomen van bijna veertig jaar Swifter stamboekdieren en heb ik Nolana’s

De Nolana

Het Nolana schaap (nolana betekent geen wol) moet een lange, brede en rechte rug hebben met een flinke borstpartij, breed bekken en een smalle kop. Het streven is gericht op een hoornloos wit schaap met een hoge vruchtbaarheid en een lange bronstperiode. Nolana's bezitten goede moedereigenschappen en lammeren gemakkelijk af. De dieren hebben een sterk en droog beenwerk en bij voorkeur donkere klauwen, een donkere bek en neus.

Maurits en zijn vader Anton willen niet de indruk wekken dat ze schapen hebben lopen die hun wol laten vallen door problemen met de gezondheid van de schapen. "We zullen een mooi informatiebordje langs de weilanden zetten met uitleg over dit nieuwe en bijzondere gemaksschaap."

aangeschaft. Het bevalt bijzonder goed. Ik zou niet meer terug willen naar de Swifter. Ik had er jaren eerder aan moeten beginnen. Het niet hoeven scheren heeft grote voordelen. De overgang naar vol in de wol naar in één keer kaal is voor het schaap een grote overgang. Dat geeft veel koudestress voor de dieren."

Zwoeger vrij

Sinds 1982 heeft Anton Bosgoed een zwoegervrij bedrijf. Zowel Anton als Maurits wilde daaraan vasthouden. "We hebben van de schapen in Duitsland bloed getapt en dit in Nederland laten onderzoeken. Daaruit bleek dat de schapen op moment van tappen zwoeger-vrij waren. En nu maar hopen dat dit weer zal leiden tot een zwoegervrijstatus. Ook met het oog op het stamboek is het belangrijk om te starten met zwoeger-vrije en scrapie-ongevoelige dieren."

Maurits Bosgoed: losse lappen wol enige nadeel

Het was een hele klus om de schapen naar Nederland te halen. Na vijf keer naar Duitsland te zijn gereden en twijfels over de zwoeger-vrij status van het Duitse boerenbedrijf kwamen er drie Nolana ooiën en vijf lammeren naar Terwolde. Van het bruine haarschaap gingen negen ooiën en een ram naar de weilanden rond de woning van Maurits. Inmiddels zijn de eerste lammeren geboren. Maurits: "Tijdens mijn werkzaamheden als dierenarts was ik nog niet eerder zelfruiende schapen tegen gekomen. Wat ik in de praktijk wel zie is dat tachtig procent van de tijd de meeste wolschapen het veel te warm hebben. Deze hittestress is een groot probleem voor het welzijn van het schaap en daar hebben deze zelfruiende schapen minder last van. Het rui-proces gaat heel geleidelijk en dat is ook een groot voordeel voor het schaap. Naar mijn idee heeft dit schaap veel voordelen. Je hoeft ze niet te scheren en ze hebben geen last van de myiasis vlieg. Vallen ze in de sloot, dan zuigt de vacht niet vol met water en klauteren ze er zelf weer uit. Ook heb je een goed zicht op het uier met zogende lammeren. En het verwentelen – een schaap dat op zijn rug ligt en niet meer overeind kan komen – zal niet snel gebeuren. Het enige nadeel is dat ze er in het voorjaar niet echt mooi uitzien met al die losse lappen wol. Voorbijgangers frosen regelmatig de wenkbrauwen".

Stamboek

Maurits en Anton Bosgoed zijn bezig met de oprichting van een stamboek voor het Nolana schaap. Daarvoor hebben ze in eerste instantie meer enthousiaste fokkers nodig. In Duitsland zijn ze het stadium van ontwikkelen van het ras voorbij en zijn de raseigenschappen van de Nolana en het bruine Haarschaap vastgelegd. Met het oprichten van een Nederlands Nolana stamboek kan je ook hier alle gegevens en de productie van de dieren vastleggen. Op dit moment wordt door Anton al een volledige stamboekregistratie bijgehouden. ■

Meer weten over het Nolana schaap en het bruine haarschaap? Kijk op www.nolana.nl

Tekst en foto's: Jan Smit en Maurits Bosgoed

Het bruine haarschaap

Het bruine haarschaap is een middelgroot, hoornloos, bruin tot roodachtig blond landschaap. Het dier heeft een smalle kop met zijdelings geplaatste oren, droog en sterk beenwerk en een lange staart. Net als de Nolana's hebben ze goede moedereigenschappen en lammeren ze gemakkelijk af. Op deze foto zie je een ram.